

Butlletí 135

www.arxivers.com

Abril 2016

El vocal informa

- XII Jornada d'Estudi i Debat: Assolir la transparència. A qui pertoca?

Destaquem

- Participació de l'AAC-GD a les Jornades Cultura Viva de l'Ajuntament de Barcelona
- 6a Jornada de Museus, Gestió Documental i Arxiu
- Crònica de la vista al supercomputador *MareNostrum*

La proposta

- Curs d'Iniciació a l'Arxivística Eclesiàstica a Palma de Mallorca

De l'arxiu a l'arxiver

- Jaume Enric Zamora i Escala

Editorial

L'accés a la informació pública com a concepte unificat

El títol que presentem l'entendreu ràpidament quan expliquem en quina situació ens trobem a dia d'avui. El passat mes de febrer es va fer públic l'informe "Dret d'accés a la informació. Anàlisi dels sis primers mesos (juliol – desembre 2015) del dret d'accés a la informació pública en l'àmbit de l'Administració de la Generalitat de Catalunya i el seu sector públic." Es tracta d'un document breu, de set pàgines, en què es mostra de manera clara i diàfana el resultat de la implantació del procediment de sol·licitud d'accés a la informació pública de la Generalitat de Catalunya, que preveu la Llei 19/2014 de transparència de Catalunya.

En total s'han tramitat 292 expedients; un 39% s'han tramitat per via presencial i un 61% per via telemàtica. Un 73% del total de les peticions han rebut resposta i un 27% han estat desestimades, no admeses, derivades a altres administracions públiques o no considerades com a informació pública. De les 204 sol·licituds estimades totalment o parcialment, el 20% de la informació sol·licitada i que ha estat proporcionada està publicada al Portal de Transparència de la Generalitat o al portal corporatiu corresponent, i el 80% no està publicada.

Aquesta dada ens fa venir a la memòria l'editorial del Butlletí 109 de l'AAC del mes de setembre del 2013, que portava per títol "Transparència i accés a la informació pública: oportunitats de negoci al back-office". En aquest editorial s'afirmava que "només un 15% del total d'informació pública de què disposen les organitzacions [es troba] en dades estructurades i sobretot no estructurades. Per tal de promoure un intercanvi profitós d'informació significativa entre agents públics i privats que permeti una evolució positiva i generi oportunitats de negoci, reconèixer la totalitat de la informació pública de què disposa una

organització serà vital. Aquest 85% restant aportarà un gruix d'informació en brut de moltíssima vàlua". S'advertia, per tant, d'allò que la realitat ha acabat confirmant amb dades estadístiques: el que es publica als portals de transparència és un percentatge ben baix en comparació amb el potencial informatiu de què disposen les administracions públiques. I, evidentment, aquesta informació que no es troba en fase de publicitat activa roman a l'interior de sistemes de gestió documental que només una actuació organitzativa i metòdica permetrà oferir-la amb les millors condicions.

L'informe també ens diu quins departaments de la Generalitat i entitats associades han hagut de resoldre més tramitacions. En primer lloc, hi ha el Departament d'Interior, amb 34; seguit per Benestar Social i Família, amb 29; Territori i Sostenibilitat, amb 26; Presidència, amb 23, i així anar fent. La suma de l'estadística que es presenta fa 213 d'un total de 292. Dues consideracions: per què no s'ha posat la resta de departaments amb les 79 peticions restants? Per què precisament el Departament de Cultura és un d'aquests òrgans silenciosos? S'ha volgut fer un exercici de simplificació informativa inútil, si es té en compte que una simple llista hauria permès oferir les dades completes i no només una part. Per què segmentar en categories? Volem premiar només els que més informació pública aporten? Hi ha quelcom que no belluga bé.

El resultat de 292 peticions d'informació en sis mesos vol dir un ritme de gairebé 49 peticions al mes. Només! Els resultats són francament decebedors. La raó ja sabem quina serà: que no es demana més perquè tot ja es troba als portals de transparència. Pensem que la lectura hauria de ser una altra, i és que el

ciudadà probablement no coneix bé com pot fer aquest procediment, massa burocratitzat. Una altra dada interessant és que la mitjana de resolució de l'expedient és de vint-i-quatre dies! Sí, és menys que els trenta que preveu la Llei, però són molts en comparació amb el ritme en què se solen resoldre les peticions d'accés als arxius públics.

Imaginem per un moment que a les 292 peticions s'haguessin sumat totes les peticions d'accés a la informació pública que es custodia als arxius del SAC. O si ens centrem en la Generalitat, totes les peticions que han arribat a l'Arxiu Nacional de Catalunya i a la Xarxa d'Arxius Comarcals. De ben segur que les dades es multiplicarien per quatre. Només hi ha una pega, i és que aquestes dades no es publiquen enlloc. No hi ha publicitat mensual dels usuaris que accedeixen als arxius, només anual. No sabem de manera global quina incidència té el funcionament ordinari dels arxius i, per tant, no podem competir davant les dades que des del Departament d'Afers Exteriors, Relacions Institucionals i Transparència se'ns aporten en matèria d'accés a la informació. No podem explicar que el grau d'accés a la informació dels arxius de gestió, dels centrals, dels intermedis, dels comarcals, dels històrics, dels de tot tipus que tinguin informació pública és molt elevat, que s'hi pot accedir en terminis molt més breus (a vegades hores o minuts) i que som, en realitat, la mateixa cosa.

I amb això arribem a la reflexió final. L'accés a la informació pública és una sola cosa. L'accés a la informació pública dels arxius no es pot considerar a part del que només es computa a partir de la Llei de transparència. Vam advertir durant la preparació de la Llei que no podíem entendre l'accés als arxius com una cosa sectorial. La modificació de la Llei d'arxius es va adaptar perquè els instruments de descripció dels fons documentals catalans tinguessin també sortida via portals de transparència o webs propis. I si han de sortir als portals de transparència aleshores és informació que pertany al global de la informació pública catalana, no? S'ha preguntat la Generalitat quina imatge està donant als ciutadans apuntant només 292 peticions? Podrien haver-les contextualitzat també amb els accessos i la utilització del Portal de Transparència de la Generalitat, oi? De ben segur s'hauria donat una imatge ben completa del que està passant realment. Potser és que no hi ha dades òptimes tampoc sobre l'ús d'aquest portal?

Proposem que les dades d'accés a la informació pública s'unifiquin en una sola estadística, sumant les peticions d'accés seguint el procediment de la Llei i a les que diàriament arriben als arxius i a les que diàriament es resolen per una via abreujada a

les OAC o a les seues electròniques. L'accés a la informació pública és un concepte global, no podem concebre que les dades que ara s'hagin presentat en les 292 peticions siguin diferents a les que s'aporten per altres canals. Això permetrà al ciutadà entendre que les peticions es poden fer, que hi ha diferents canals, però que tots van a la una a l'efecte d'aportar informació pública, que el ciutadà es pot adreçar a les OAC, als arxius, a les seues electròniques, als portals de transparència, a un munt de canals des d'on pot extreure la informació que li és necessària. En l'esperit de proactivitat en el compliment de la Llei de transparència hi hauria d'haver aquesta mentalitat unificadora i no crear segments o informació pública de categoria inferior. Cal fer aquest esforç.

La distinció entre informació pública que s'aporta via sol·licitud reglada i la informació pública dels arxius és quelcom que hem pogut veure en dues reunions importants que hem tingut aquest mes de març. El 2 de març ens vam reunir amb la Secretaria de Transparència, de Govern Obert i de Contractació Pública; en aquesta reunió vam manifestar la necessitat d'unificar tots aquests canals en una sola política informativa. La reunió va ser molt cordial i es van tractar molts altres punts sobre el paper dels arxius en matèria d'accés a la informació i sobre la necessitat de la gestió documental per a cohesionar el treball intern i la publicitat activa. Se'ns va emplaçar a fer trobades trimestrals per anar avaluant i comentant el desenvolupament de les polítiques, proposta que vam acollir de bon grat. Pel que fa a la segona reunió, va tenir lloc el 18 de març amb la Comissió de Garantia del Dret d'Accés a la Informació Pública. Des del seu polèmic nomenament el passat 2015 no havíem tingut oportunitat de parlar-hi. La reunió també va ser molt positiva, tot i que es va fer palès que des de la interpretació estrictament jurídica la distinció entre els dos tipus d'informació pública és més fort del que ens podem imaginar. La nostra opinió en aquest sentit va tornar a ser la de fer una interpretació holística de l'accés a la informació i no segmentar-la o sectorialitzar-la. En tot cas, la reunió va servir també per a establir vies de col·laboració i contacte amb aquest òrgan decisiu.

Creiem que la política d'aliances entre la professió i tots els agents implicats en la transparència és vital per a mantenir viva aquesta vinculació amb allò que és inherent a la nostra funció. Ara només manca que el Departament de Cultura de la Generalitat afronti sense por totes les implicacions de la gestió documental en matèria de transparència i que ens acompanyi en aquesta tasca tan important.

El vocal informa

XII Jornada d'Estudi i Debat: Assolir la transparència. A qui pertoca?

Betlem Martínez

Després de dos congressos dedicats a l'accés (Girona, 1991 i Tarragona, 2009) i amb l'entrada en vigor des del passat 1 de gener de la Llei 19/2014 de transparència, accés a la informació i bon govern, l'Associació d'Arxivers-Gestors de Documents de Catalunya dedica la XII Jornada d'Estudi i Debat a la transparència des d'una mirada polièdrica.

Les administracions públiques, els consorcis vinculats i les organitzacions privades subjectes al seu àmbit d'aplicació són, doncs, ja transparents? La resposta és no. El 2016 ha fixat l'inici del camí per a assolir la transparència, no pas el punt d'arribada d'aquest viatge. De fet, pensar que hi ha una destinació final és un greu error, ja que la transparència implica un esforç continu d'adaptació i millora. Però, a quins agents pertoca aquest esforç?

Des de l'AAC-GD, entenem que cal establir una sòlida aliança entre juristes, tecnòlegs i arxivers, per tal d'integrar els tres principals vessants d'aquest procés polièdric que serà coordinar el règim d'accés, la correcta gestió de la informació i dels procediments, i la necessària seguretat jurídica i tecnològica. I és per això que hem volgut que la XII JEiD sigui un fòrum obert de trobada d'aquests tres col·lectius professionals.

Però la jornada no està adreçada només a arxivers-gestors de documents, juristes i tecnòlegs, sinó també a tots aquells càrrecs electes que tenen un paper principal en la implementació de l'administració oberta. La voluntat política, de fet, és imprescindible i també s'inclou en el programa, juntament amb la coordinació institucional i les aliances professionals necessàries.

L'esperit de la jornada és exposar els esforços fets, retre comptes dels resultats obtinguts i apuntar les millores possibles, amb la finalitat de teixir entre tots els agents involucrats una

sòlida xarxa que ofereixi seguretat tècnica i procedimental portes endins de l'Administració i, per damunt de tot, una fonamentada confiança ciutadana portes en fora.

Us avancem el programa per tal que aneu fent un buit a la vostra agenda; esperem que sigui del vostre interès. Ens trobem, doncs, el dia 25 de maig a la sala d'actes del Museu Marítim.

Programa de la XII Jornada d'Estudi i Debat Assolir la transparència. A qui pertoca?

8.30 – 9.00 h	Recollida de la documentació
9.00 – 9.30 h	Inauguració de la Jornada: <i>Jusèp Maria Boya i Busquets</i> , director general d'Arxius, Biblioteques, Museus i Patrimoni <i>Roger Marcet i Barbé</i> , director general del Museu Marítim <i>Joan Soler i Jiménez</i> , president de l'AAC-GD
9.30 h	"Model de maduresa en gestió documental per a la transparència" Grup de Treball Dades i Transparència de l'AAC-GD (Alan Capellades, Anahí Casadesús, Santi Lopera, Carla Meinhardt i Aniol Maria)
10.30 h	Pausa i cafè
11.00 – 12.00 h	Taula rodona: "Coordinació institucional per al règim d'accés" Moderadora: Dolors Visa Oro, vocal de relacions institucionals de l'AAC-GD Participants: <i>Elisabet Samarra</i> , presidenta de la CGAIP <i>Maria Àngels Barbarà i Fondevila</i> , directora de l'APDCAT <i>Jusèp M. Boya i Busquets</i> , president de la CNAATD
12.00 – 12.30 h	Debat
12.30 – 14.00 h	Taula rodona: "Transparència i arxius: qüestió de voluntat política" Moderadora: Diana Coromines, periodista i editor Participants: <i>Jordi Foz</i> , secretari de Transparència i Govern Obert de la Generalitat <i>Joan Llinares</i> , director de l'Oficina de Transparència de l'Ajuntament de Barcelona <i>Fèlix Alonso</i> , alcalde d'Altafulla i president de la sectorial de Bon Govern i Innovació Democràtica de la FMC
14.00 – 16.00 h	Dinar
16.00 – 17.30 h	Taula rodona: "El hub de professionals de la transparència" Moderador: Joan Pérez, arxiver del Consell Comarcal del Vallès Occidental Participants: <i>Aurora Corral</i> , vicepresidenta del CSITAL <i>Miquel Estapé</i> , subdirector del CAOC <i>Jaume Magre</i> , director de la Fundació Carles Pi i Sunyer <i>Bruno González</i> , director d'anàlisi de l'Oficina Antifrau

Destaquem

Participació de l'AAC-GD a les Jornades Cultura Viva de l'Ajuntament de Barcelona

Santi Lopera

El nou Govern de la ciutat de Barcelona, mitjançant l'Institut de Cultura de Barcelona (ICUB), va organitzar els passats dies 1 i 2 de març les Jornades Cultura Viva a la Fabra i Coats. El programa mostra la manera com el nou consistori entén la cultura: construïda en horitzontal, compartida, de codi lliure i gestionada per la comunitat. Les jornades s'estructuraren en tallers al matí, conferències i debats a la tarda, i activitat musical a la nit. Es va comptar amb la presència d'alguns ponents internacionals i de representants d'entitats locals: videoartistes, músics, docents universitaris, investigadors culturals i també un arxiver.

Alguns contactes a les xarxes socials i una sèrie d'afortunades casualitats van acabar duent Vicenç Ruiz a tenir una cadira al panel "Instituciones de la memòria", del dimarts a la tarda. Una oportunitat immillorable per a exposar als representants de la nova política el potencial de la gestió documental i els arxius en la construcció d'una societat

informada i d'unes institucions públiques amb veritable voluntat de rendiment de comptes.

En els escassos vint minuts de què disposava, en Vicenç Ruiz va parlar del reconeixement cabdal que la Llei 19/2014 de transparència atorga als sistemes de gestió documental com a eines indispensables per a mantenir els documents autèntics i interoperables, i com a peça bàsica per a bastir el Portal de Transparència. També va intentar ampliar la clàssica visió patrimonialista dels arxius –encara dominant ens agradi o no– exposant la força dels arxius com a centres nodals d'apoderament ciutadà, en què els individus puguin accedir a documents fiables i autèntics.

Atès que no hi ha participació sense informació, l'arxiu, com a peça que aporta context i confiança, és un element clau per a propiciar una fiscalització ciutadana de la gestió pública que sigui consistent, eficaç, oberta i exitosa, valors de l'arxiu i la gestió documental que haurien

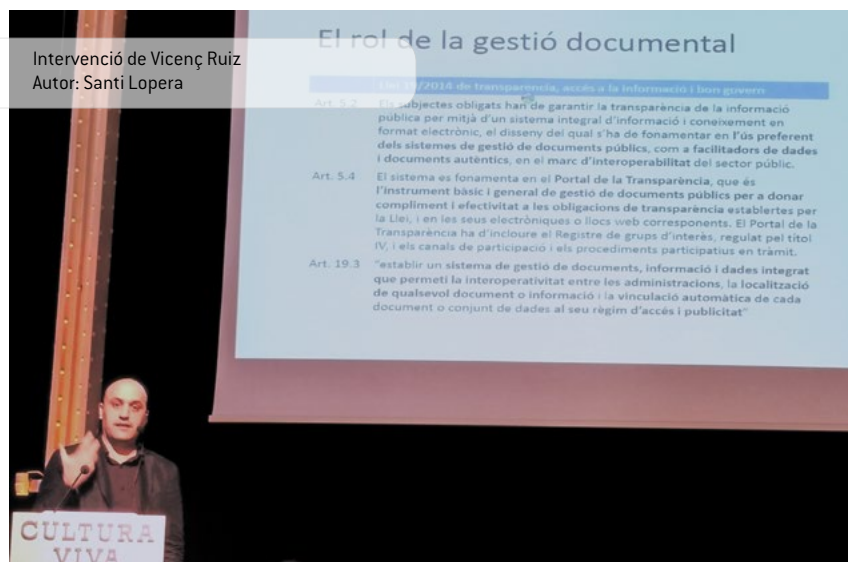
d'interessar especialment tots aquests moviments socials i entitats cíviques que busquen construir una millor i més profunda democràcia.

Els altres participants del panel d'"Instituciones de la memòria" van ser Maarten Brinkerink, que va explicar l'experiència del Nederlands Institute for Sound and Vision, que fomenta la difusió i la reutilització del patrimoni audiovisual; Chus Domínguez, que va parlar del projecte Territorio Archivo que fa servir fotografies domèstiques com a punt inicial per a estimular la participació activa de les poblacions locals que reculli la memòria col·lectiva d'aquests indrets; Núria Ricart, que va explicar el projecte de recuperació i reivindicació de la memòria de la presó de dones de Les Corts i de l'espai urbà que va ocupar, i Francisco Rubio, de La Fundició, que va resumir el taller matinal sobre institucions de la memòria.

Precisament aquesta darrera intervenció del membre de La Fundició, que parlà dels arxius com a institucions de poder que

Taula en què va participar Vicenç Ruiz. D'esquerra a dreta, Chus Domínguez, Maarten Brinkerink, Vicenç Ruiz i Núria Ricart
Autor: Santi Lopera.

Intervenció de Vicenç Ruiz
Autor: Santi Lopera

El rol de la gestió documental

- LEY 17/2014 de transparencia, acceso a la información i buen gobierno**
- Art. 5.3. Los sujetos obligados han de garantizar la transparencia de la información pública por medio de un sistema integral de información i conocimiento en formato electrónico, el diseño del cual s'ha de fonamentar en l'ús preferent dels sistemes de gestió de documents públics, com a facilitadors de dades i documents autèntics, en el marc d'interoperabilitat del sector públic.
- Art. 5.4. El sistema es fonamenta en el Portal de la Transparencia, que es l'instrument bàsic i general de gestió de documents públics per a donar compliment i efectivitat a les obligacions de transparència establertes per la Llei, i en les seues electròniques o llocs web corresponents. El Portal de la Transparencia ha d'incloure el Registre de grups d'interès, regulat pel títol IV, i els canals de participació i els procediments participatius en tràmit.
- Art. 19.3. "establir un sistema de gestió de documents, informació i dades integrat que permeti la interoperativitat entre les administracions, la localització de qualsevol document o informació i la vinculació automàtica de cada document o conjunt de dades al seu règim d'accés i publicitat"

Per saber-ne més

Presentació de Vicenç Ruiz

<http://www.slideshare.net/VicenRuizGmez/els-arxius-institucions-de-context-informaci-i-confiana>

Jornades Cultura Viva

<http://ajuntament.barcelona.cat/culturaviva/>

6a Jornada de Museus, Gestió Documental i Arxiu (16/03/2016) MMB

Quan les màquines parlen. La integració dels recursos d'informació com a model de difusió dels museus

Olga Garcia Cruz

A continuació d'una presentació força engrescadora, a càrrec de Roger Marcet, director general de l'MMB, Joan Soler, president de l'AAC, i Pilar Cuerva, arxivera del MMB, va començar una Jornada força interessant, en què es van presentar projectes amb una aspiració comú: la integració de tots els sistemes i recursos per tal de facilitar l'accés i la divulgació de tots els objectes d'informació, sense oblidar els requeriments tècnics i tecnològics que els han fet possibles, i el tractament integral de tots els recursos d'informació per facilitar-ne la recuperació, la difusió i la creació de coneixement. El programa va començar amb l'exposició de Joris Pekel sobre el projecte Europea, amb una clara missió: facilitar l'accés a tothom a la memòria d'Europa, i de la manera més fàcil possible, actuant com

a punt d'accés únic a milions de recursos digitals d'arxius, museus, biblioteques i col·leccions audiovisuals europeus. Aquest projecte agrupa tres mil cinc-cents institucions i més de cinquanta milions de registres. I tres recomanacions, animar a la reutilització, primar la qualitat sobre la quantitat, i desenvolupar infraestructures millors que evitin la duplicació d'esforços.

<http://www.europeana.eu/portal/>

Després de la pausa del matí, va ser el torn de presentar l'equip de treball, format per M. Dolors Jurado, conservadora de l'MMB; Elisa García-Morales, directora d'Inforarea; Carlos Ramírez i Alfredo Manzaneres, socis directores de Medios Avanzados, i Pilar Cuerva, arxivera coordinadora del projecte GIM. El títol de la proposta és prou entenedor: **"Integrar**

creaven cultura "des de dalt", va palesar la distància sideral que hi ha entre com els arxivers moderns conceben la seva professió i la idea que els ciutadans o les entitats cíviques en tenen. És necessari, doncs, continuar treballant per a explicar la professió, continuar establint aliances amb nous agents i organitzacions, buscar noves plataformes per a comunicar la missió de l'arxiver i el seu compromís professional envers la societat. Per això, experiències com la participació d'un arxiver a les Jornades Cultura Viva són un pas més d'aquest camí cap al reconeixement d'una professió que encara no ha sigut tinguda en compte amb tot el seu potencial.

per compartir: els recursos d'informació de l'MMB en un clic". L'any 2010 s'inicia el projecte GIM (Gestió de la Informació del Museu), per a posar a disposició dels usuaris documents, dades, evidències electròniques i tota la informació disponible sobre les seves activitats i el món marítim. El projecte RIM (Recursos d'Informació del Museu) és una aplicació que té com a objectiu facilitar la consulta integrada a diferents serveis, aplicacions i recursos d'informació i que permet realitzar cerques en diferents bases de dades del Museu: Museumplus, gestor d'arxiu; Alfresco, amb un resultat de la cerca en una única llista de resultats. Aquesta plataforma permet fer accessible tota la informació des d'un únic punt de recuperació. El RIM esdevé una eina transversal amb un cercador tan potent que permet

la integració total de les dades. L'equip tècnic explicà que no només es va realitzar la integració de les aplicacions, sinó també de les diferents maneres de treballar (documents ofimàtics, correus electrònics, etc.), amb la integració contínua de dades a través d'*scripts* que han facilitat la tasca.

"El museu cap al punt unificat de consulta" és el títol de la presentació de Marc Hernández Güell, cap del Departament de Sistemes d'Informació de l'ICUB, i Gerard Muñoz, gestor de projectes IT. Estàndards documentals internacionals, *open source*, una web interoperable, processos de tria col·legiada i un gran esforç de normalització documental són els eixos clau del projecte. Les eines: col·leccions obertes connectades a Museumplus, el programa Koha (MARC 21) i ATOM (ISAD G). Estratègia de difusió COPE (*create once, publish everywhere*). Desenvolupament d'API per ser accessibles per a Europea. I avançant cap a la integració a través de la cerca única, cerca federada que permet la vinculació dels registres i un resultat de la cerca vertical i horitzontal. Passos per davant: projecte de digitalització, la cerca indexada i els catàlegs digitals.

A continuació, els ponents van participar en una taula de diàleg amb el tema **"Compartir i reutilitzar la informació que tenim: on som?, cap a on anem?"**, en què van participar Elisa García-Morales, Marc Hernández, Julio Quílez, Carlos Ramírez i Miquel Térmens, i que va moderar Maria Farràs, coordinadora del CCCB-Lab.

La moderadora va formular dues preguntes principals. La primera demanava consells clau, a partir de l'experiència dels participants, davant d'un procés d'integració. Elisa García-Morales va explicar que cal planificar i saber què volem fer, com (recursos), amb qui (les persones són fonamentals) i quan (prioritats en el temps). Miquel Térmens va parlar sobre el fet que la integració ha de tenir una raó, que ha de ser l'accés, i que hem de saber què volem treure, què volem mostrar. Julio Quílez va assenyalar que sempre és necessari documentar les coses que estem fent i que una primera fase haurà de ser la normalització. Carlos

Ramírez va recalcar que és fonamental el treball previ, els estàndards, la sistematització i la normalització, ja que l'usuari màquina fa que les metadades i els vocabularis siguin essencials. Marc Hernández va afegir que no es pot deixar de treballar i s'ha de fer l'esforç per a estar en la societat de la informació. La segona pregunta de caràcter col·lectiu va ser sobre el futur. Miquel Térmens va expressar la preocupació per la sostenibilitat de tot plegat, i el fet que potser caldria arribar a una major simplificació. Elisa García-Morales va dir que és vital la construcció de metadades (són com els "cargols" de les màquines). Marc Hernández va incidir en el fet que cal fer moltes coses i que siguin atractives per a l'usuari. Julio Quílez parlà de la importància futura del web semàntic, i com les metadades poden arribar a ser tan fonamentals que podran substituir els documents. Carlos Ramírez va assenyalar que la web semàntica és el motor i valida l'esforç de les etiquetes i els vocabularis controlats.

Per la tarda, Julio Quílez, director de l'Arxiu Comarcal de l'Alt Urgell, va parlar amb passió sobre **"Eines i procediments per a l'explotació, integració i difusió del coneixement de les institucions de la memòria: arxius, biblioteques i museus"**. Nous conceptes, eines i formes, amb clara importància dels vocabularis controlats, l'estructura conceptual del web semàntic, i l'evolució de les tecnologies semàntiques. Davant de la dificultat de crear ontologies i aprofitant el treball realitzat de web semàntic, es va crear l'Open Link Data, trencant el concepte de bases de dades locals no accessibles globalment. Per acabar, va parlar de la conversió de tesaurus en ontologies processables per a màquines i la gran revolució que va suposar la incorporació de la concepció semàntica amb la ISO 21127 (CIDOC CRM) per a l'intercanvi d'informació dins de l'àmbit del patrimoni cultural, i que va tenir una influència cabdal sobre la ISO 23081 de metadades per a la gestió de documents.

Tancant la Jornada vam poder sentir l'animada exposició del Miquel Térmens, coordinador del Màster de Gestió de Continguts Digitals (UB-UPF) i director cien-

Un moment de la taula de diàleg
D'esquerra a dreta, Maria Farràs, Miquel Térmens, Maria l'Elisa García-Morales, Marc Hernández, Julio Quílez i Carlos Ramírez
Autora: Olga Garcia Cruz

tífic del Centre de Digitalització de la UB, sobre **"Els repositoris digitals com a instruments de difusió i preservació"**. I què és un repositori digital?, doncs un punt d'accés a la informació i als serveis, a més d'un sistema de preservació d'informació. Seria similar a un banc on l'accés seria el caixer i el sistema de seguretat i la preservació seria la caixa forta. Com a instrument de difusió el problema principal és entendre les regles del món digital, i com a instrument de preservació, els problemes són qui voldrà invertir en objectes abstractes, qui voldrà invertir en sistemes per a usuaris futurs, i què dir de sistemes que no es poden explicar i presentar a la ciutadania en general. D'altra banda, hi ha també la qüestió de la seguretat i el finançament necessari. En conclusió, a més d'entendre les regles del joc, hem de saber vendre la preservació per al futur i el rigor professional; cal, doncs, planificar, cooperar, mancomunat, agregar i fusionar.

Pilar Cuerva va tancar la Jornada i va convidar tothom a la propera trobada, d'aquí a dos anys.

Trobareu els tuits del dia, amb fotos, vídeos i més informació a:

https://twitter.com/arxiummmb?ref_src=twsrc%5Etfw

<https://twitter.com/search?q=%236jarxius>

Crònica de la vista al supercomputador *MareNostrum*

Jordina Sabaté

El passat dia 17 de març va tenir lloc la tercera de les visites guiades que l'Associació d'Arxivers - Gestors de Documents de Catalunya ha organitzat per a aquest any 2016. En aquesta ocasió la visita no va ser a cap centre d'arxiu ni a cap centre de documentació. En aquesta ocasió vam visitar el supercomputador *MareNostrum*, que és el més potent d'Espanya i un dels més potents d'Europa i que dóna suport a múltiples projectes de recerca. Està gestionat per Barcelona Supercomputing Center, un consorci constituït per la Universitat Politècnica de Catalunya (UPC), la Generalitat de Catalunya i l'Administració Central de l'Estat, creat l'any 2004. El *MareNostrum* està ubicat a Torre Girona, dins el campus de la (UPC) a la ciutat de Barcelona.

La visita es va organitzar en quatre moments diferents. El primer va tenir lloc en la recepció de Barcelona Supercomputing Center; allà el guia va explicar que el *MareNostrum* que visitaríem no és l'original, ja que *MareNostrum* ha sofert diverses actualitzacions. El *MareNostrum I* data de 2004 i *MareNostrum II*, de 2011. El que ara està en funcionament és el *MareNostrum III* (en funcionament des del 2012), i l'estiu vinent serà substituït pel *MareNostrum IV*, que constituirà el supercomputador més potent d'Europa. També ens va explicar que l'arquitectura de *MareNostrum III* està formada per 3.056 nodes, amb dos processadors cadascun, és a dir, 6.112 processadors de

PC, i que té 115,5 TB de memòria principal i 1 PB de memòria d'emmagatzematge. Finalment, cal afegir que el *MareNostrum III* forma part de la Red Española de Supercomputación (RES), integrada pels supercomputadors següents: *MareNostrum* (Barcelona), *Magerit* (Madrid), *Altamira* (Cantabria), *Pablo y Picasso* (Màlaga), *Tirant* (València), *Caesar Augusta* (Saragossa) i *Atlante* (Palmas de Gran Canaria). *MareNostrum III* és membre del consorci europeu Distributed European Infrastructure Supercomputing Applications (DEISA), que inclou supercomputadors d'Espanya, Itàlia, Finlàndia, el Regne Unit, Alemanya, França, Holanda, Suïssa, Suècia i Rússia. *MareNostrum IV* formarà part també d'aquestes dues xarxes.

En un segon moment vam passar a visitar el supercomputador *MareNostrum III*. El primer que crida l'atenció és que està ubicat en una església dessecralitzada i que de fons se sent cant gregorià, que recorda l'anterior ús de l'estança al mateix temps que contribueix a humanitzar i relaxar l'ambient.

El supercomputador està instal·lat dins una estructura de metall i vidre que ocupa una superfície de 120 m²; les seves dimensions són 9 m (amplada) x 18 m (llargada) x 5 m (alçada). A part de veure el *MareNostrum III*, en aquest punt vam poder veure tot el sistema de cablejat, tant de fibra òptica com de subministrament elèctric. El guia ens va explicar que un dels principals problemes de *Mare-*

Nostrum III és la gran despesa energètica que genera, al votant d'un milió d'euros anuals. Allà també vam poder conèixer un projecte que està en fase experimental; el programa *Montblanc*, un petit supercomputador que en comptes d'estar format per processadors de PC està format per processadors de mòbil. Això fa que sigui més lent, però més eficient des del punt de vista energètic. També vam conèixer el sistema de refrigeració del supercomputador; aquest sistema és necessari, ja que si no hi fos el supercomputador se sobreescalfaria i s'espallaria. El sistema de refrigeració es basa en aire fred i un circuit tancat d'aigua freda, d'aquesta manera el supercomputador es manté a una temperatura constant de 24 graus.

El tercer moment de la visita va consistir en el visionat d'un vídeo sobre les línies de recerca que es poden dur a terme gràcies al *MareNostrum III*. S'utilitza en projectes de recerca en biomedicina, astronomia, tecnologia i geologia, entre d'altres.

La quarta fase va consistir a visitar un petit museu amb components del *MareNostrum I* i *II*.

Si bé es no es va tractar d'una visita de temàtica d'arxivística, sí que va ser interessant poder constatar la gran quantitat d'informació que genera i la importància que aquesta informació estigui ben processada per tal que sigui útil per als projectes de recerca.

La proposta

Curs d'Iniciació a l'Arxivística Eclesiàstica a Palma de Mallorca, març – setembre de 2016

Joana M. Pastor Perelló

L'Arxiu Capitular de Mallorca (ACM), l'arxiu de la Seu de Mallorca, organitza el curs d'Iniciació a l'Arxivística Eclesiàstica, patrocinat per la Fundació Baltasar Coll Tomàs amb la col·laboració de la Catedral de Mallorca.

L'objectiu del curs és formar professionals en l'àmbit dels arxius eclesiàstics, i per aconseguir-ho compta amb quatre sessions teòriques i quatre de pràctiques, amb un total de vint hores de durada. La coordinació acadèmica del curs és a càrrec de Pere Fullana Puigserver, director de l'Arxiu Capitular de Mallorca i professor de la Universitat de les Illes Balears (UIB), i la coordinació tècnica, a càrrec de Joana M. Pastor Perelló, tècnica d'arxiu a l'ACM. La matrícula dóna dret a participar en el curs, a tenir accés als materials preparats pels professors i els coordinadors dels cursos (en paper i al núvol) i a un certificat d'assistència/aprofitament.

A banda d'això, d'entre tots els matriculats al curs es triaran diverses persones per continuar la seva formació i aprofundir en el contingut del curs mitjançant unes pràctiques remunerades a l'Arxiu Capitular. Hi haurà dos tipus de pràctiques, unes d'arxiu i unes de biblioteca. Les pràctiques d'arxiu està previst que siguin entre els mesos de març i juny, i les de biblioteca, entre els mesos d'agost i setembre.

Sessions teòriques

- 8 de març de 2016. "Reptes i desafiaments dels arxius eclesiàstics del segle XXI". Anabella Barroso, directora de l'Archivo Histórico Eclesiástico de Bizkaia.
- 12 d'abril de 2016. "Els titulars dels arxius eclesiàstics". Nicolau Sastre, arxiver de la Cúria General dels Franciscans TOR.
- 12 de maig de 2016. "El Servei d'Arxius

Sessió teòrica amb Anabella Barroso
08/03/2016

de la Federació Catalana de Monges Benedictines (SAF)". Coloma Boada, secretària de SAF, i Irene Bruguès, arxivera de SAF.

- 15 de setembre de 2016. "Digitalització, reprografia i accés: un camí entre la preservació i la voluntat de servei". Joana Pastor, arxivera de l'ACM.

Tallers pràctics

- 12 de març de 2016. "Nocions bàsiques de paleografia per a arxivers". Inés Calderón, professora de la Universitat de les Illes Balears.
- 23 d'abril de 2016. "Taller de restauració". Àngela Sitges, conservadora-restauradora.
- 11 de juny de 2016. "Com organitzar un arxiu de fotografies". Joana Pastor, arxivera de l'ACM.
- 24 de setembre de 2016. Taula rodona "Gestió, modernització i dinamització dels arxius eclesiàstics". Modera Pere Fullana, director de l'ACM.

Podeu trobar tota la informació sobre el curs al bloc de l'Arxiu i al tríptic del curs. El curs estava previst per a quinze persones màxim, però davant l'allau de sol·licituds s'ha ampliat a vint-i-cinc places. Tot i així, hi ha hagut tanta demanda que vint-i-cinc persones més han quedat fora del curs. És per aquest motiu que ja ens estem plantejant fer-ne una segona edició l'any vinent.

La primera sessió teòrica va tenir lloc el dia 8 de març, amb la intervenció d'Anabella Barroso, directora de l'Archivo Histórico Eclesiástico de Bizkaia (AHEB-BEHA), que ens va plantejar els reptes i desafiaments davant els quals es troben els arxius i els arxivers eclesiàstics. Al bloc de l'Arxiu podeu trobar totes les fotografies d'aquesta activitat.

El dia 12 de març vam fer un taller de paleografia enfocat als professionals que treballen als arxius eclesiàstics. Al bloc podeu trobar també totes les fotografies d'aquesta activitat.

Aquest curs, organitzat per l'Arxiu Capitular de Mallorca, no és una activitat aïllada, sinó que s'emmarca en un nou projecte d'arxiu que es va iniciar ara fa quatre anys per iniciativa del Capítol de la Catedral de Mallorca. A banda de continuar amb les tasques de gestió documental i servei als usuaris comunes i necessàries a qualsevol arxiu, durant aquests darrers anys l'ACM ha desenvolupat un pla de difusió i projecció cultural, històrica i arxivística a partir de quatre grans eixos. En primer lloc, la continuació i embranzida de les Publicacions de la Catedral de Mallorca, amb tres col·leccions: Col·lecció Seu de Mallorca, Mirador i Campins-Gaudí. Fins a l'any 2012 la Catedral només comptava amb dos exemplars de la Col·lecció Seu de Mallorca, i actualment ja anem pel número 13 i tenim dues col·leccions més. En segon lloc, amb el desembarcament de l'Arxiu a les xarxes socials: Facebook, Twitter i bloc, i amb la creació de llistes de distribució de les activitats que organitzem. En tercer lloc, amb tot un seguit d'esdeveniments, com són les Jornades d'Estudis Històrics de la Seu de Mallorca (hem conclòs les V i ja estem organitzant les VI) i diversos tallers i portes obertes que organitzem anualment per a donar a conèixer l'Arxiu, juntament amb altres activitats, com el curs que presentem avui aquí. Final-

ment, en quart lloc, amb noves línies de col·laboració amb altres entitats, com són la signatura de convenis de pràctiques amb la UIB i la UNED, i l'establiment de llaços cada vegada més estrets i fructífers amb el grup de treball

de la UIB de Conservació del Patrimoni Artístic Religios, que lidera la doctora en Història de l'Art Mercè Gambús, i que cada vegada està més imbricat en els engranatges de l'Arxiu Capitular de Mallorca.

De l'arxiu a l'arxiver

Jaume Enric Zamora i Escala Diputació de Barcelona

El meu primer contacte amb els arxius va ser l'any 1992 al barri de Sants de Barcelona —on vaig créixer i viure durant vint-i-nou anys—, quan ja havia finalitzat la carrera d'Història, concretament a l'Arxiu Municipal del Districte de Sants-Montjuïc, aleshores situat a la masia Torre del Rellotge. Allà vaig col·laborar voluntàriament en tasques diverses de

la mà d'Anselm Cartaña i Xavier Doltra, als quals recordo entranyablement. La ubicació de l'Arxiu al cor del barri era un petit oasi, amb un jardí ple de pau; l'interior el conformaven espais reduïts i abarrotats de tota mena de documents i llibres. Per tant, es tractava d'un arxiu situat en un indret que satisfecia plenament la meua "sensibilitat

històrica". A més, es trobava molt a prop d'espais que havia trepitjat diàriament, com el carrer de Sant Crist, per anar a l'escola Institució Montserrat; el carrer Cros, on s'havia fundat l'any 1931 Esquerra Republicana de Catalunya; l'evocadora plaça d'Ibèria, la parròquia de Santa Maria i les Cotxeres de Sants... perdoneu la nostàlgia! El mateix any, un

pla d'ocupació em va permetre organitzar l'Arxiu Històric del Registre Civil de Barcelona, a la plaça Duc de Medinaceli, amb el seguiment tècnic de Ricarda Márquez del Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya. No vaig poder evitar de resseguir, tot classificant i ordenant les actes de naixements, aquells detalls curiosos com a quina hora havia nascut...

L'any 1993 vaig començar el màster en Arxivística de la UAB-AAC, fet que m'acabaria conduint a la professió d'arxiver. Fer el màster em va servir per a conèixer com es treballava als arxius, però inevitablement també per a saber del contingut dels diferents tipus d'arxius, cosa que omplia la meua vocació de recerca. Aquell mateix any vaig triar l'Arxiu Nacional de Catalunya (ANC), encara al carrer Villarroel, per a fer-hi les pràctiques del màster i vaig descobrir un món apassionant on es conservaven quilòmetres de documents molt diversos. Una de les primeres feines que em van encarregar, concretament Pilar Frago, va ser elaborar un índex a partir de la classificació original del moble-arxivador del fons fotogràfic Brangulí.

El mateix any, un altre pla d'ocupació em va portar a iniciar la normalització de l'Arxiu Municipal de Sant Joan Despí. Es començava gairebé de zero, es va organitzar i traslladar l'Arxiu Històric a l'edifici de can Negre (masia intervinguda per l'arquitecte Jujol) i es va donar accés als usuaris externs, però malauradament va ser una intervenció que no va arribar als dos anys, per manca de finançament. El meu treball de màster, presentat el 1994, es va centrar en la reorganització d'aquest arxiu, com a servei i equipament, i va ser dirigit per Xavier Tarraubella, que em va donar confiança i seguretat en els meus inicis arxivístics.

El 1995, de la mà de Joaquim Borràs, vaig intervenir als arxius de gestió del Servei de Recursos Humans de la Universitat Pompeu Fabra, fet que m'ajudà a comprendre que un sistema de gestió documental ha de ser concebut des de l'inici, cavall de batalla encara no superat en diverses organitzacions.

Des de l'any 1994 fins al 1998, vaig compaginar amb altres feines diversos tractaments a l'ANC, concretament a l'Àrea dels Fons de l'Administració, amb la direcció sempre sistemàtica d'Àngels

Bernal. El trasllat a la seu de Sant Cugat del Vallès, la descripció del fons de la Generalitat republicana, l'aplicació de TAD, una exposició sobre l'ANC i els seus fons, el salvament i tractament dels plets de la Reial Audiència de Catalunya dels pous del Palau de Justícia de Barcelona –aquest darrer amb Gustau Castanyer, impressionat per la “missió”– van ser aprenentatges que no oblidaré mai, tant per les tasques com pels companys i companyes que vaig tenir.

L'any 1996 vaig iniciar l'organització de l'Arxiu Municipal de Roda de Ter a través de la Diputació de Barcelona; l'estat inicial d'aquest arxiu era un exemple representatiu de l'abandó que patien aleshores els arxius municipals petits i no tan petits del país.

Entre els anys 1997 i 1998, a través del Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya, em vaig encarregar d'encetar els treballs de l'Arxiu Central dels Jutjats de Primera Instància de Barcelona, a la Via Laietana. En aquest àmbit arxivístic vull destacar la ingent tasca que des de l'any 1991 Bibiana Palomar i el seu equip han desenvolupat amb la creació i consolidació de la Xarxa d'Arxius Judicials de Catalunya.

L'any 1998, les meves estades familiars a Viladrau em van facilitar l'organització del fons documental del poeta, traductor i crític literari Jaume Bofill i Ferro a través de la fundació homònima. Viladrau i el Montseny han estat el meu laboratori de diverses recerques locals i el punt de partida de dues línies de recerca que encara mantinc: el carboneig i la història dels arxius.

Del 1998 fins al 2005 vaig participar en

dos consells de redacció de la revista *Lligall*, editada per l'AAC, primer com a coordinador i després com a director; una experiència molt gratificant amb Xavier Tarraubella i amb Jordi Serchs, respectivament, i amb uns equips de treball de què guardo un gran record.

El mateix any 1998 vaig accedir a la Diputació de Barcelona per a reforçar el Programa de suport al patrimoni documental local que s'havia iniciat l'any 1992 amb la figura de l'arxiver itinerant, engegat per Carles Vicente, amb la col·laboració inicial del Centre d'Estudis del Bages i l'aleshores Associació d'Arxivers de Catalunya. Del 1998 ençà, aquell programa es consolidà amb un equip de treball i el 2004 es creà la Xarxa d'Arxius Municipals, que, d'una banda, actualment manté el servei d'arxiu de 138 de municipis menors de 10.000 habitants amb un equip de set companys arxivers itinerants i, d'una altra banda, comparteix i ofereix recursos i serveis a 81 arxius d'ajuntaments amb personal tècnic propi. Des de fa temps, doncs, la meua vida professional se centra en l'Oficina de Patrimoni Cultural, des d'on coordinem la Xarxa d'Arxius Municipals, cooperant amb els ajuntaments, amb un equip d'arxivers polivalents que gestionen un divers i ric patrimoni documental local. Amb uns recursos humans no excessius hem fet molts quilòmetres de documents i de carretera... i, en el món local, encara les veiem de tots els colors!

Entre els anys 2011 i 2013 vaig ocupar la vicepresidència d'Arxivers sense Fronteres. Ha estat un període breu, però que m'ha permès conèixer l'àmbit

de la cooperació arxivística internacional a través d'un equip de persones que es creuen el que fan; canviem de seu i organitzem les VI jornades.

L'any 2012 vaig defensar la tesi doctoral sobre la relació dels arxius i el conflicte polític en el segle XX a la Universitat de Barcelona. La tesi m'ha servit per a culminar una línia de recerca que havia encetat feia anys. Aquest episodi em permet satisfer una de les meves passions, que és la recerca.

Han passat uns quants anys des d'aquells inicis als anys noranta! La veritat és que en aquest món dels arxius, sigui en la gestió o sigui en la recerca, m'ho he passat molt bé i encara ara tenim molts reptes que em fan començar la feina cada dia "amb il·lusió"... I aquests reptes són diversos, l'evolució i la revolució tecnològica constant, la creixent polivalència dels arxius i els arxivers, la revolució de la difusió i la comunicació dels arxius encara per a

explotar... Som una professió encara poc reconeguda, però tenim molt a dir en aquest món canviant i complex. En general som professionals compromesos i això va a favor d'encarar un futur que no ens fa por perquè cada dia som capaços de trobar solucions i teixir complicitats envers una societat de la informació i de la comunicació que volem que sigui més culta, més crítica, més justa, més lliure i com no... més transparent!

La junta informa

SESSIÓ 3/2016

- Explicació de l'estat de tresoreria en data de març de 2016
- Exposició de les reunions institucionals desenvolupades per l'AAC
- Explicació del contingut definitiu de la

Jornada d'Estudi i Debat 2016

- Exposició dels projectes i activitats desenvolupats per les vocalies de Formació, Educació, Publicacions, Comunicació i Difusió
- Explicació dels projectes desenvolupats per les vocalies de Recerca i de Tre-

ball, en especial l'*Estudi del mercat laboral dels arxivers-gestors de documents*

Moviments de socis

Altes: 7

Baixes: 3

Canvis de condició: 0

DECLARACIÓ UNIVERSAL SOBRE ELS ARXIUS

Adheriu-vos a la declaració universal sobre els arxius!

A 100 amb la DUA!

COMPOSICIÓ DE LA JUNTA

Presidència
Joan Soler Jiménez
president@arxiviers.com

Vicepresidència
Vicenç Ruiz Gómez
vicepresident@arxiviers.com

Secretaria
Josep Ribas Solà
secretaria@arxiviers.com

Tresoreria
Marta Munuera Bermejo
tresoreria@arxiviers.com

Vocalia de Relacions Institucionals
Dolors Visa Oró
relacionsinstitucionals@arxiviers.com

Vocalia de Treball
Sara Folch de la Fuente
treball@arxiviers.com

Vocalia de Serveis
Juanjo Vas Rafael
serveis@arxiviers.com

Vocalia d'Activitats
Betlem Martínez Raduà
activitats@arxiviers.com

Vocalia de Recerca
Jordi Serra Serra
recerca@arxiviers.com

Vocalia de Difusió
Mònica Sesma Siurana
difusio@arxiviers.com

Vocalia de Comunicació
Olga Tàpias Sánchez
comunicacio@arxiviers.com

Vocalia de Didàctica
Núria Batlle Cabello
didactica@arxiviers.com

Vocalia de Publicacions
Gerard Mercadé Prié
publicacions@arxiviers.com

Vocalia de Formació
Carles Quevedo García
formacio@arxiviers.com

HORARI D'ATENCIÓ

Support administratiu:
Maria Funés

Dilluns i dijous: de 15 a 19 h
Dimarts, dimecres i divendres:
de 9 a 15 h

BÚSTIA DE SUGGERIMENTS

Coordinació
Gerard Mercadé

Consell de redacció

Irene Brugués
Adrián Cruz
David García
Olga García
Sara García
Arnau Guardiola
Gerard Mercadé
Josep M. Pallisé
Mònica Sesma
Jonás Suárez

Edita

Associació d'Arxivers-Gestors de Documents de Catalunya
Rocafort, 242 bis, 1r.
08029 Barcelona
Tel. i fax: 934 19 89 55
associacio@arxiviers.com
www.arxiviers.com

Disseny i maqueta

Disseny Visual SL
Dipòsit Legal: 292/89
ISSN: 0214-6924

aradoc
GESTIÓ DOCUMENTAL

Cudifilm
Grupo Assystem

 artyplan
document

ebla
manuscripta

EYPAR

Grupo Galilea

Asesores en seguros

 LOGISDOC
SERVEIS INTEGRALS

 magma cultura

NUBILUM
SMART DOC